

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEMREPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobce **M. O.,** zastoupeného JUDr. Ing. Petrem Machálkem, Ph.D., advokátem se sídlem Vyškov, Pivovarská 58/8, proti žalovanému **Krajskému úřadu Jihomoravského kraje,** se sídlem Brno, Žerotínovo nám. 3/5, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 31. 1. 2012, č. j. 29 A 28/2010 – 71,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 31. 1. 2012, č. j. 29 A 28/2010 – 71, **se zrušuje** a věc **se vrací** krajskému soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobou podanou u Krajského soudu v Brně napadl žalobce rozhodnutí Krajského úřadu Jihomoravského kraje, odboru správního, ze dne 4. 2. 2010, č. j. JMK 127170/2009, kterým bylo změněno rozhodnutí Městského úřadu Vyškov, odboru místního hospodářství, (dále jen „správní orgán prvního stupně"), ze dne 10. 8. 2009, č. j. 220/019198/09/Zah, jímž byl žalobci vyměřen místní poplatek za komunální odpad. Prvostupňové rozhodnutí bylo k odvolání žalobce změněno ve výrokové části tak, že stávající část textu *„a zvyšuje se o 50%. Celková výše poplatku tedy činí 738 Kč, slovy: sedmsettřicetosmkorunčeských"* byla nahrazena textem *„a zároveň vyměřuje navýšení tohoto místního poplatku o 50%, tj. 246 Kč za nezaplacení ve lhůtě splatnosti. Celková poplatková povinnost dle tohoto platebního výměru činí 738 Kč (slovy: sedmsettřicetosmkorunčeských). Vyměřený místní poplatek a jeho zvýšení uhraďte do 15 dnů ode dne doručení tohoto platebního výměru na účet Města Vyškova, vedený u Komerční banky, a. s., Vyškov číslo: 19-120731/0100,*

variabilní symbol: x, konstantní symbol: 379 nebo v hotovosti na pokladně Městského úřadu Vyškov.“ Zbývající text zůstal nezměněn.

Krajský soud v Brně vyšel z toho, že stěžovatel byl podle obecně závazné vyhlášky města Vyškov č. 4/2008 o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů poplatníkem tohoto místního poplatku, neboť byl hlášen k trvalému pobytu v obci Vyškov. Uvedenou vyhláškou byl zaveden místní poplatek na rok 2009 ve výši 492 Kč, splatný jednorázově nejpozději do 30. 4. příslušného kalendářního roku. V případě nezaplacení poplatku včas, nebo ve správné výši, vyměří správce poplatku poplatek platebním výměrem s tím, že tento včas nezaplacený poplatek, nebo jeho nezaplacenou část může zvýšit až na trojnásobek. Žalobce přitom neuhradil platby za místní poplatek opakovaně v letech 2002 - 2006. V nyní projednávané věci, jež se týká místního poplatku za rok 2009, žalobce sice místní poplatek uhradil, nicméně správce poplatku příchozí platbu použil na úhradu daňových povinností, v pořadí podle § 59 odst. 5 daňového řádu. Jelikož správce poplatku platbu použil na zvýšení poplatku a úhradu nejstarších nedoplatků, vyzval žalobce výzvou podle § 44 daňového řádu k úhradě poplatku za období od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2009 ve výši 492 Kč. Žalobce na tuto výzvu nereagoval, a proto byl poplatek vyměřen výše uvedeným platebním výměrem ze dne 10. 8. 2009 ve výši 492 Kč a navýšen o 50%; celková výše poplatku tedy činila částku ve výši 738 Kč. Tento postup krajský soud plně aproboval. Dále krajský soud odmítl i výhrady žalobce k procesnímu postupu správních orgánů a odmítl reagovat na jeho žalobní tvrzení, založená jen na smyšlených (hypotetických) argumentech, či argumentech absurdních, které nemají oporu ve skutkovém stavu projednávané věci a ani v právním řádu; konstatoval, že povinností soudu je reagovat na zásadní argumenty žalobce.

Rozsudek krajského soudu napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností, v níž explicitně neodkázal na konkrétní zákonný důvod. Z obsahu kasační stížnosti je nicméně zřejmé, že stěžovatelem je tvrzen kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., spočívající v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena § 103 odst. 1 s. ř. s. je záležitostí právního hodnocení věci Nejvyšším správním soudem a nejde proto o nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS; všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

Stěžovatel předně namítá, že krajský soud v Brně „*neveřejným rozsudkem (...) zcela pochybil zcela porušil zákonné ustanovení § 51 odst. 1 s. ř. s.*“

Stěžovatel má dále za to, že žalovaný „*zcela nemorálně*“ zneužil veřejné moci, nezákonným způsobem připravil stěžovatele o prostředky odejmutím opakujících se sociálních dávek a dávek v hmotné nouzi, v důsledku čehož stěžovatel nebyl schopen uhrazovat poplatek stanovený vyhláškou města Vyškov. Dle stěžovatele je rozhodnutí žalovaného, jímž bylo rozhodnutí správního orgánu prvního stupně změněno ve výrokové části, „*zcela v rozporu s dobrými mravy.*“ Proto měl krajský soud jako předběžnou otázku vyhodnotit požadavek žalovaného za „*zcela nemorální.*“ Právě z tohoto důvodu se měl

krajský soud věcí meritorně zabývat a nikoliv podání zamítnout pro nedůvodnost. Kasační stížnost obsahuje dále řadu ne zcela srozumitelných tvrzení, které často s podstatou soudního přezkumu nesouvisejí; její součástí jsou též emotivní úsudky stěžovatele o právním systému v ČR a o fungování justičního systému, často spojené s expresivními až difamujícími odsudky.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti zrekapituloval skutkový stav a uvedl, že nesouhlasí s tvrzením stěžovatele, že by zcela nemorálně zneužil veřejné moci a nezákonným způsobem odejmul stěžovateli sociální dávky. Žalovaný o případných sociálních dávkách nijak nerozhodoval ani rozhodovat nemohl. Předmětem jeho rozhodování bylo pouze žalobcovo odvolání proti platebnímu výměru na nedoplatek na místním poplatku za komunální odpad. Žalovaný rovněž nesouhlasí, že by svým rozhodnutím zvýšil dlužný nedoplatek o 50%, neboť pouze formálně změnil formulaci výroku platebního výměru z důvodu přehlednosti a srozumitelnosti. Vzhledem k výše uvedenému navrhl kasační stížnost zamítnout.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z ustanovení § 109 odst. 2, věty první s. ř. s.

Kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou stěžovatele, jíž brojí proti postupu krajského soudu, v němž spatřuje porušení § 51 odst. 1 s. ř. s.

V rovině obecné je nejprve třeba uvést, že jedním ze základních projevů práva na spravedlivý proces je i zásada ústnosti a veřejnosti soudního jednání. Každý má právo, aby byla jeho věc projednána soudem veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti, má právo se vyjádřit ke všem provedeným důkazům, stejně jako další důkazy navrhovat, předkládat soudu právní argumenty či tvrdit další skutečnosti. Právo na spravedlivý proces je zakotveno na ústavní úrovni, jak v právu vnitrostátním, tak v mezinárodních úmluvách o lidských právech [čl. 96 odst. 2 Ústavy, čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (publikováno pod č. 209/1992 Sb.), čl. 14 odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (publikováno pod č. 120/1976 Sb.)].

Právo účastníka na bezprostřední účast u jednání soudu není samoúčelné. Má totiž zajistit, aby soud přinejmenším v jedné instanci s účastníkem vešel či mohl vejít (požaduje-li to účastník) v osobní kontakt a aby účastník mohl soudu bezprostředně a přímo sdělit svoji verzi toho, co je předmětem rozhodování, a poukázat na skutečnosti svědčící ve prospěch jeho tvrzení, a to i v případě, že soud na základě dosud získaných informací z vyjádření účastníků a ze správního spisu má za to, že účastník soudu žádnou relevantní informaci neposkytne (srov. též rozsudek zdejšího soudu ze dne 12. 4. 2012, č. j. 9 As 22/2012 – 16; všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz). Ostatně, mimo jiné právě kvůli důsledné realizaci této zásady byla v roce 2002 přijata nová úprava správního soudnictví, a to i v návaznosti na předcházející rozhodnutí Ústavního

soudu, kritizující deficity předcházející úpravy (viz zejména nález ze dne 24. 9. 1996, sp. zn. Pl. ÚS 18/96, zveřejněný pod č. 269/1996 Sb., všechna zde citovaná rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na http://nalus.usoud.cz).

Úprava řízení před správními soudy umožňuje nicméně v některých případech, za splnění všech zákonných podmínek, upustit od povinnosti krajského soudu nařídit jednání; tyto případy jsou uvedeny v ustanovení § 51 a § 76 s. ř. s. Tato výjimka však musí být vykládána restriktivně, s ohledem na zájmy účastníka řízení, o jehož právech se rozhoduje a který má rovněž oprávnění svými dispozičními úkony zásadně ovlivňovat předmět řízení a průběh projednání jeho věci před soudem.

Podle ustanovení § 51 s. ř. s. může krajský soud rozhodnout o věci samé bez jednání, jestliže to účastníci shodně navrhli nebo s tím souhlasí. Má se za to, že souhlas je udělen také tehdy, nevyjádří-li účastník řízení do dvou týdnů od doručení výzvy předsedy senátu svůj nesouhlas s takovým projednáním věci. O tom musí být ve výzvě poučen.

Ustanovení § 76 odst. 1 a 2 s. ř. s. upravují situace, kdy soud zjistí tak závažné vady řízení či rozhodnutí, které bez dalšího vylučují nahlížet na žalobou napadené rozhodnutí jako na rozhodnutí zákonné; jsou zde tedy *per se* dány důvody pro zrušení takového rozhodnutí, v zásadě bez ohledu na to, co je mu žalobou vytýkáno. Stejně soud postupuje, zjistí-li nicotnost napadeného rozhodnutí.

Podle ustanovení § 76 odst. 3 věty první s. ř. s., pak platí, že nejsou-li důvody pro postup podle ustanovení odstavců 1 a 2 (zrušení přezkoumávaného rozhodnutí bez jednání, popřípadě vyslovení jeho nicotnosti), nebo podle § 51 (souhlas s rozhodnutím bez jednání), nařídí předseda senátu jednání.

Otázkou nezbytnosti nařízení jednání v řízení před krajskými soudy jako správními soudy se zabýval ve svých rozhodnutích i Nejvyšší správní soud, který například konstatoval, že: „*účastníku nelze upřít právo na veřejné projednání věci v jeho přítomnosti, včetně možnosti vyjádřit se k věci. Rozhodl-li proto krajský soud o věci bez nařízení jednání, aniž byly splněny zákonné podmínky uvedené v § 51 s. ř. s., došlo v řízení k vadě, jež mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, a je proto důvodem pro jeho zrušení podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.*“ (rozsudek ze dne 11. 11. 2004, č. j. 6 Azs 28/2003 - 59, publikovaný pod č. 482/2005 Sb. NSS). Obdobně se zdejší soud vyjádřil i v rozsudku ze dne 29. 11. 2005, č. j. 4 As 46/2004 - 58: „*Zamítl-li soud žalobu bez jednání poté, co na výzvu předsedy senátu (§ 51 odst. 1 s. ř. s.) vyjádřil účastník řízení s takovým postupem nesouhlas, je kasační stížnost podaná z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. pro vadu řízení spočívající v tom, že byla účastníku odepřena možnost jednat před soudem, důvodná*“. Shodně se k dané problematice vyjádřil i Ústavní soud například v nálezu sp. zn. I. ÚS 819/07 ze dne 22. 10. 2007, ve kterém konstatoval, že „*projeví-li některý z účastníků nesouhlas s rozhodnutím věci bez jednání nebo požaduje-li nařízení jednání, je povinností soudu k projednání věci samé jednání nařídit (samozřejmě nejde-li o některou ze zákonem stanovených výjimek; viz § 51 odst. 2 a § 76 odst. 1 s. ř. s.).*“

V nyní projednávané věci Nejvyšší správní soud z předloženého soudního spisu zjistil, že dne 27. 8. 2010 byla stěžovateli vypravena výzva krajského soudu dle ustanovení § 51 odst. 1 s. ř. s. (č. l. 31) Stěžovatel byl vyzván, aby se vyjádřil, zda souhlasí s tím, aby bylo rozhodnuto o věci samé bez nařízení jednání a byl poučen o tom, že souhlas s rozhodnutím věci bez jednání bude udělen rovněž tehdy, nevyjádří-li ve lhůtě dvou týdnů od doručení této výzvy nesouhlas s takovým postupem krajského soudu; výzva byla stěžovateli doručena dne 9. 9. 2010. V reakci na ni stěžovatel, v rámci svého vyjádření (soudu doručeno osobně dne 15. 9. 2010), sdělil, že trvá *„na nařízeném veřejném jednání“* podle ustanovení § 49 odst. 1 s. ř. s., čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 2, 3 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Ze shora uvedeného je zřejmé, že stěžovatel krajskému soudu výslovně sdělil, že nesouhlasí s tím, aby bylo rozhodováno bez nařízení jednání. Není přitom podstatné, že tak učinil v rámci obsáhlého a vnitřně zmatečného podání, ani to zda tak učinil v rámci lhůty stanovené mu ve výzvě krajského soudu; dojde-li do disposice soudu nesouhlas účastníka řízení s rozhodováním bez nařízení jednání kdykoli před vydáním rozhodnutí, je soud tímto procesním stanoviskem účastníka vázán, a to dokonce i za situace, kdy by účastník předtím takový souhlas již vyslovil (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 6. 2011, č. j. 7 Afs 12/2011 - 248).

Krajský soud přesto ve věci rozhodl bez nařízení jednání s poukazem na ust. § 51 odst. 1 s. ř. s., ačkoliv k tomu neměl splněny zákonné podmínky. Jak plyne z výše uvedeného, jestliže stěžovatel výslovně žádal o nařízení jednání, bylo za uvedené situace povinností krajského soudu, aby ve věci jednání nařídil (neshledal-li by ovšem důvody pro zrušení napadeného rozhodnutí bez jednání, ve smyslu § 76 s. ř. s.). Proto nelze než konstatovat, že řízení o žalobě bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.], a proto nezbývá, než napadený rozsudek pro tuto vadu zrušit a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první před středníkem s. ř. s.).

Vzhledem k povaze shledané vady řízení před krajským soudem se kasační soud nemohl zabývat podstatou věci, neboť k tomu by bylo možno přistoupit pouze za předpokladu řádně proběhnuvšího řízení před krajským soudem.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí ve věci (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. června 2012

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu